

BBABAC – Bachelor i barnevern

Bacheloroppgave

Barn som opplever vold i nære relasjoner

Universitetet
i Stavanger

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Bachelor i barnevern

UIS mars 2023

Kandidatnummer 6061

Antall ord: 9876

Sammendrag

Denne bacheloroppgaven omhandler barn som opplever vold i nære relasjoner og konsekvensene dette kan få for barns utvikling. Hensikten med oppgaven er å utforske tema om vold i nære relasjoner, og belyse ulike årsaker som kan ligge til grunn for hvorfor et barn ikke utvikler seg optimalt. På bakgrunn av dette, har jeg utført en litteraturstudie med følgende problemstilling; «Hvilke konsekvenser kan vold i nære relasjoner ha for barn, og hvordan kan dette påvirke barnets utvikling?».

Funnene viser at barn som opplever vold i nære relasjoner kan få store konsekvenser for sin utvikling på flere områder, og som kan påvirke resten av deres livsløp. Dette er et viktig område i det barnevernsfaglige arbeidet, da barnevernstjenesten skal sikre alle barn og unge trygge og gode oppvekstvilkår som gir grunnlag for god utvikling.

Forord

Jeg vil gjerne benytte muligheten til å takke min veileder, Mira Aurora Marlow, for et godt samarbeid og gode veiledninger gjennom skriveprosessen. Jeg vil også takke medstudenter og forelesere for tre fine og lærerike år.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
1.0 Innledning	6
1.1 Bakgrunn for valg av tema	6
1.2 Presentasjon av problemstilling	6
1.3 Begrepsavklaringer	7
1.3.1 Vold	7
1.3.2 I nære relasjoner	7
1.3.3 Utvikling	7
1.3.4 Barn og unge	7
1.3.5 Omsorgsperson	8
1.4 Formål med oppgaven	8
1.4.1 Avgrensninger	8
1.5 Omfang av vold i nære relasjoner	8
2.0 Teoretisk forståelsesramme	10
2.1 Barn utsatt for vold i nære relasjoner	10
2.1.1 Den fysiske volden	10
2.1.2 Den psykiske volden	10
2.1.3 Barnet som vitner til vold	11
2.2 Omsorgens rolle for barns utvikling	11
2.2.1 Tilknnytning	11
2.2.2 Selvregulering	11
2.2.3 Mentalisering	12
3.0 Metode	13
3.1 Valg av metode	13
3.2 Litteraturstudie som metode	13
3.3 Styrker og svakheter med litteraturstudie	14
3.4 Inklusjons- og eksklusjonskriterier	14
3.5 Tabell for gjennomføring av søk	15
3.6 Datainnsamling og søkestrategi	16
3.7 Analyse ved hjelp av oversiktstabell	17
3.8 Studiens troverdighet	19
4.0 Presentasjon av forskningsartiklene	20
4.1.1. Artikkel 1	20
4.1.2 Artikkel 2	20
4.1.3 Artikkel 3	21
5.0 Funn og drøfting	22
5.1 Konsekvenser av vold i nære relasjoner for barns utvikling	22
5.1.1 Konsekvenser for barns atferd	22
5.1.2 Konsekvenser for barns helse	23
5.1.3 Konsekvensene for barns kognitive utvikling	24

5.1.4	Konsekvensene på barns hjernestruktur	25
5.1.5	Tilknytning & tilknytningstraumer.....	25
5.1.6	Regulering og reguleringsstøtte - Selvregulering av emosjoner og atferd.....	26
5.1.7	Traumer & traumatiske belastninger	27
5.2	<i>Barns forhindrings- og normaliseringsarbeid.....</i>	27
5.3	<i>Beskyttelsesfaktorer og resiliens</i>	28
6.0	Avslutning	29
	Litteraturliste.....	30

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Barn som opplever vold i nære relasjoner, er i betydelig risiko for å utvikle problemer på flere aspekter ved utviklingen. Det er et omfattende samfunnsproblem, og barnevernstjenesten er en etat som skal kunne se og hjelpe de barna som opplever dette i sitt hjem (Killén, 2012). Det er et komplekst arbeid, og det kreves høy faglig kompetanse for å gi de utsatte barna den hjelpen de trenger. Hjemmet er barnets viktigste arena for trygghet og utvikling, og skal være en trygg plass å være. Ved vold i nære relasjoner, blir hjemmet til et farlig sted for barnet.

Barn som lever under slike forhold, blir ikke bare negativt påvirket av de negative erfaringene og de nedbrytende effektene av volden, men også ved at de blir frarøvet de gode erfaringene – erfaringer som er viktig for barnets utvikling (Shipman et al., 2005; Nordanger & Braarud, 2022, s. 23).

Det jeg finner interessant ved tema, er å se hvilke konsekvensene vold i nære relasjoner kan gi, og hvordan dette kan påvirke barns utvikling. Jeg finner det også interessant å se hvordan det å vitne til vold kan være like skadelig for barnet som det å bli utsatt for fysisk vold. Norge har et sterkt formelt rettsvern som skal sikre barn mot alle former for vold, men enda er omfanget stort. Formålet med barnevernloven er å sikre barnets beste, og Lov 17.juli 1992 nr. 100 om barnevernstjenester (barnevernloven) § 1-1 skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid (barnevernloven, 1992, § 1-1). På bakgrunn av dette finner jeg det sentralt å få mer innsikt og kunnskap om konsekvensene ved vold i nære relasjoner og hvordan dette kan påvirke barnets utvikling. Dermed anser jeg temaet som grunnlag for videre forskning.

1.2 Presentasjon av problemstilling

Denne bacheloroppgaven omhandler barn som opplever vold i nære relasjoner. Hensikten med oppgaven er å belyse temaet om barn som opplever vold i hjemmet, og forstå hvilke konsekvenser dette kan få for barns utvikling. Det er et komplekst tema som har stor relevans for det barnevernsfaglige arbeidet. På bakgrunn av dette har jeg kommet frem til følgende problemstilling;

«Hvilke konsekvenser kan vold i nære relasjoner ha for barn, og hvordan kan dette påvirke barnets utvikling?»

Forskningsprosjektet er avgrenset til å omhandle volden som oppstår i barns nære relasjoner, hvilke konsekvenser dette kan ha for barnet og hvordan det kan påvirke barnets utvikling.

1.3 Begrepsavklaringer

Videre i teksten vil jeg definere noen sentrale begrep som brukes kontinuerlig gjennom oppgaven.

1.3.1 Vold

Vi kan ofte forbinde begrepet vold med slag, spark, kloring eller andre typer fysisk vold, men vold kan også være det vi ikke planlegger eller tenker på som skadelig (Stine Sofies Stiftelse, 2018). I teksten bruker jeg definisjonen til Per Isdal (2000); «Vold er enhver handling rettet mot en person som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil» (Isdal, 2000, s. 36).

1.3.2 I nære relasjoner

Ved vold i nære relasjoner, forklares det når det oppstår en krenkelse fra en person som egentlig skulle vist omsorg og kjærlighet (Kyllingmark & Lillevik, 2015, s. 56). Begrepet brukes om vold som rettes mot familiemedlemmer. Under dette regnes vold som oppstår mellom samlivspartnere, barn, søsken og foreldre (Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress [NKVTS], u.d.). I denne oppgaven blir vold i nære relasjoner begrenset til omsorgspersoner som utøver vold.

1.3.3 Utvikling

Begrepet *utvikling* som jeg refererer til i oppgaven, er definisjonen skrevet av Tetzschner (2019); «Utvikling er endring og tilpasning. Det kan defineres som en tidsbundet prosess, der det skjer endringer i menneskers og dyrs struktur og fungering som et resultat av samvirket mellom biologiske og miljømessige forhold over tid» (Tetzschner, 2019, s. 23).

1.3.4 Barn og unge

Opgaven refererer til barn og unge som opplever vold i nære relasjoner. Begrepet som brukes i oppgaven, refereres til definisjonen av Forente Nasjoners (FN)s (1989) Barnekonvensjon artikkel 1, som fastsetter at alle mennesker under 18 år er barn (Forente nasjoner [FN], 1989, artikkel 1).

1.3.5 Omsorgsperson

En omsorgsperson trenger ikke være barnets biologiske forelder. I oppgaven brukes begrepet omsorgsperson eller omsorgsgiver som en person som viser omsorg for barnet, og som har ansvar for å dekke barnets behov, som sult, stell og omsorg.

1.4 Formål med oppgaven

Formålet med oppgaven er å få økt kunnskap om konsekvensene vold i nære relasjoner kan ha for barn og hvordan dette kan påvirke barnets utvikling. Barnevernstjenestens formål er å sikre barn og unge trygge og gode oppvekstvilkår. Ved vold i nære relasjoner utsettes barn for potensielle traumatiske hendelser og belastninger som kan prege barnets utvikling og gi ettervirkninger også i voksen alder. Jeg ønsker å belyse årsakene bak de ulike fysiske og psykiske ettervirkningene barn kan oppleve som konsekvens av vold i nære relasjoner.

1.4.1 Avgrensninger

Vold i nære relasjoner er et omfattende tema. Derfor har jeg sett det som nødvendig å avgrense oppgavens omfang, og konsentrere oppgaven om de mest sentrale områdene ved temaet, for å gi det en best mulig barnevernsfaglig tilnærming. Begrepet innebærer all vold som skjer i nære relasjoner, og jeg har i oppgaven valgt å fokusere på den fysiske volden og når barnet er vitne til vold.

1.5 Omfang av vold i nære relasjoner

I en omfangsundersøkelse utført av Hafstad & Augusti (2019) om volds- og overgrepserfaringer og omsorgssvikt blant 12-16 åringer, var det ifølge denne undersøkelsen 19 % av ungdom i Norge som har opplevd fysisk vold minst én gang i oppveksten (Hafstad & Augusti, 2019, s. 62). Vi skiller gjerne mellom alvorlig og mindre alvorlig fysisk vold, og dette handlet for det meste om mindre alvorlig vold, som for eksempel at de opplevde én eller fler ganger at foreldrene lugget, kløp, dyttet, ristet eller slo dem med flat hånd (Hafstad & Augusti, 2019; Bufdir, 2021). I undersøkelsen ble det funnet at 4 % av ungdom i Norge har opplevd alvorlig fysisk vold minst én gang i løpet av sin oppvekst. Alvorlig fysisk vold betyr vold med høyt skadepotensiale, som å bli banket opp, slått med knyttneve eller blitt angrepet fysisk på andre måter (Hafstad & Augusti, 2019; Bufdir, 2021). Flere opplevde at både mor og far var involvert

når det kom til den alvorlige fysiske volden, enn ved tilfeller av mindre alvorlig fysisk vold (Mossige & Stefansen, 2016; Bufdir, 2021).

Når det kommer til kjønnsforskjeller i voldserfaringer, påpeker Hafstad & Augusti (2019) at det er ingen forskjell i andelen gutter og jenter som blir utsatt for den fysiske volden (Hafstad & Augusti, 2019; Bufdir, 2021). De unge som ikke definerer seg som verken jente eller gutt, viser å ha mer voldserfaring enn andre gutter og jenter på samme alder (Hafstad & Augusti, 2019; Bufdir, 2021). De er betydelig mer utsatt for alvorlig vold, men tilnærmet like utsatt for mindre alvorlig vold (Hafstad & Augusti, 2019; Bufdir, 2021). Både menn og kvinner utøver og utsettes for vold, men kvinner er i større grad enn menn ofre for den mest alvorlige volden (Kyllingmark & Lillevik, 2015).

Ved vold mellom foreldre, viser studien til Hafstad & Augusti (2019) at 18 % av barna har opplevd å vite til at mor har blitt utsatt for minst én form for fysisk eller psykisk vold, mens 14 % har opplevd å vitne til at far har blitt utsatt (Hafstad & Augusti, 2019; Bufdir, 2021). Også rundt 4 % av unge har opplevd å vitne til alvorlig vold mot mor, mens 2 % har opplevd å vitne til alvorlig vold mot far (Mossige & Stefansen, 2016; Hafstad & Augusti, 2019).

Det å bli utsatt for vold i barndommen gir økt risiko for å bli utsatt for vold også i voksen alder (Thoresen & Hjemdal, 2014; Aakvaag & Strøm, 2019; Bufdir, 2021). Tidligere studier viser at barn som har vært vitne til alvorlig partnervold, har 14 ganger høyere risiko for å bli utsatt for vold selv. Både fra den voldsutøvende forelderen, men også fra forelderen som har vært offer (Mossige & Stefansen, 2016; Bufdir, 2021).

Omfanget av vold i et land som har lovfestet at barn ikke skal oppleve noen former for vold, finner jeg urovekkende. Med tanke på at vold er noe som skjer mellom husets fire vegger, og kan være vanskelig for et barn å fortelle om, kan det tenkes at det også er store mørketall. Barns lojalitet ovenfor sine foreldre er også et hinder, i tillegg til barnas redsel for hva som vil skje med familien om de forteller om volden (Jernbro et al., 2017; Hafstad & Augusti, 2019, s. 148).

2.0 Teoretisk forståelsesramme

Det er nødvendig med forkunnskaper og bakgrunnsinformasjon for å ha mulighet til å drøfte og analysere spørsmål knyttet til problemstillingen. I det følgende vil jeg presentere et teorigrunnlag som utgangspunkt for litteraturgjennomgang og drøfting.

2.1 Barn utsatt for vold i nære relasjoner

Barnets relasjon til den som utsetter barnet for vold er av stor betydning, fordi volden som skjer i barnets nære relasjoner er med på å bryte barnets grunnleggende behov for trygghet i oppveksten, og fordi denne type vold er vanskeligere for barnet å fortelle om nettopp fordi det skjer i en nær relasjon, hvor det er en sterk lojalitet mellom barnet og utøver (Hafstad & Augusti, 2019, s. 148). Vold i nære relasjoner innebærer ulike former for vold, og omfatter også barn som er vitne til volden. Andre ord brukt for vold i nære relasjoner er familie- eller partnervold, men «nære relasjoner» er et videre begrep (Stiftelsen Tryggere, u.d.).

I Norge er det nulltoleranse for vold, og vi har et sterkt formelt rettsvern som ivaretar barns fysiske og psykiske helse. All bruk av vold er i strid med den norske lov, og krenker grunnleggende menneskerettigheter. FNs konvensjon om barns rettigheter (barnekonvensjonen) artikkel 19, gir barn rett til å bli beskyttet mot alle former for vold og overgrep.

2.1.1 Den fysiske volden

CDC definerer fysisk vold mot barn som; «*villet bruk av fysisk makt mot et barn som resulterer i, eller har potensial for å resultere i, fysisk skade*» (CDC, Aakvaag et al., 2021, s. 269). Det er vold som innebærer fysisk kontakt, og det sentrale er at det er en handling som påfører barnet noe smertefullt, skadelig eller skremmende. I omsorgsrelasjoner ønsker ofte voldsutøver ikke å skade, men endret oppførsel av barnet. Fysisk vold kan blant annet være lugging eller klyping, riste eller dytte voldsomt, å bli slått med flat hånd, knyttneve eller hard gjenstand, å bli sparket eller banket opp (Hafstad & Augusti, 2019, s. 63). Dette kan også være fysisk vold mellom omsorgspersoner, hvor barnet vitner til volden.

2.1.2 Den psykiske volden

Psykisk vold handler om gjentatte sårende, ydmykende kommentarer, eller forsøk på å skremme eller true (Hafstad & Augusti, 2019, s. 68). At barn vitner til psykisk vold mellom sine

omsorgspersoner, handler om å gjentatte hendelser hvor omsorgspersoner skjeller ut eller gjør narr av partneren (Hafstad & Augusti, 2019, s. 73).

2.1.3 Barnet som vitner til vold

Barn som opplever vold mellom foreldrene, kan bli preget for livet. Men barnas opplevelser kommer ikke alltid frem (Kyllingmark & Lillevik, 2015, s. 56). Foreldre er barnets viktigste omsorgspersoner, og noen som barnet har tillit til. Omsorgspersonene er de som skal beskytte barnet, og sikre dets trygghet. Ved vold mellom disse, kan barnet oppleve at ingen er der for å beskytte det (Sundfær, 2017). Barn er ikke bare «vitne» til vold, de opplever volden med alle sine sanser (Øverlien, 2012). Det påvirker barnet direkte og indirekte. Direkte ved at barnet også er påvirket av volden av å vitne den og at dette kanskje er noe barnet lever med i hverdagen, indirekte ved at volden fører til en utrygg og ustabil omsorgssituasjon i hjemmet (Jensen et al., 2014).

2.2 Omsorgens rolle for barns utvikling

Ved starten av livet er vi helt avhengig av våre omsorgspersoner, og en sunn sosial utvikling krever trygge tilknytningsmønstre, god selvregulering av emosjoner og atferd og evnen til mentalisering (Helgesen, 2018, s. 159).

2.2.1 Tilknytning

Tilknytningen til omsorgsgivere er av fundamental betydning for barnet (Braarud, 2012). Tilknytning er en funksjon som skal skape trygghet og sikre trygge rammer for barnet og dets videre utvikling (Helgesen, 2018, s. 160). Ved vold i nære relasjoner skapes det en utrygg tilknytning mellom barnet og omsorgspersonene, som medfører at barnet er i risiko for å utvikle tilknytningsforstyrrelser. Dette kjennetegnes ved følelsesmessige og sosial problemer som kan skape vanskeligheter for barnets medmenneskelige relasjoner videre (Helgesen, 2018, s. 161).

2.2.2 Selvregulering

Helgesen (2018) definerer selvregulering som «evnen vi har til å regulere våre tanker, følelser og handlinger» (Helgesen, 2018, s. 161). Det er en sentral omsorgsfunksjon, og anses som betingelser for barns sosiale- og kognitive utvikling (Trevvarthen, 1979; Murray & Trevvarthen, 1985; Braarud, 2012). Det anses som en viktig del av utviklingen da det påvirker barnets evne til å håndtere og navigere seg gjennom livet, og en forutsetning for at barnet får en sunn sosial

tilpasning (Helgesen, 2018, s. 161). Det er barnets omsorgspersoner som skal hjelpe barnet med å regulere sine kroppslige og fysiologiske funksjoner (Braarud, 2012). Denne reguleringsstøtten er den primære omsorgspersonens regulering av barnet, som Nordanger og Braarud (2022) kaller for andre-regulering. Andre-reguleringen er nødvendig for at barnet gradvis skal utvikle selvregulerende ferdigheter og strategier som er nødvendig for å mestre utviklingsmessige utfordringer (Gunnar & Donzella, 2002; Tronick, 1989; Braarud, 2012). Dersom reguleringen til barnet er utilstrekkelig, kan dette anses som omsorgssvikt (Nordanger & Braarud, 2022, s. 29). Ved vold i nære relasjoner er det ofte slik at omsorgspersonenes regulering ovenfor seg selv er svekket, som fører til at andre-reguleringen av barnet også blir mangelfull (s. 29). Dette kan medføre store negative konsekvenser for barnets utvikling.

2.2.3 Mentalisering

En annen viktig grunnpilar i barns utvikling, er mentalisering. Mentalisering er «evnen til å se oss selv utenfra, og andre innenfra» (Helgesen, 2018, s. 162). Det innebærer barns utvikling av empati og evnen til forståelse i relasjoner og situasjoner, spesielt ved kommunikasjon og sosialt samspill (s. 162). Det kan oppstå utfordringer for barnet i sosiale kontekster ved manglende evne til mentalisering, da det påvirker barnets sosiale kompetanse.

3.0 Metode

I det kommende kapittelet skal jeg drøfte valg av metode.

3.1 Valg av metode

Dalland (2012) forklarer metode som «en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap» (Dalland, 2012, s. 111). Et verktøy man bruker i vårt møte med noe vi ønsker å undersøke. Grunnen til hvorfor man velger en metode over en annen er fordi man mener den valgte metoden passer best til å belyse den valgte problemstillingen eller spørsmålet på en faglig interessant måte (s. 111). Andre momenter som kan ha betydning for valg av metode kan også være tidsgrensen, ressurser og oppgavens omfang. Det viktigste er å velge den metoden som kan gi best mulig data til å belyse problemstillingen (s. 111).

Det er flere metoder en kan bruke i en oppgave, og det er vanlig å skille mellom kvalitativ-, kvantitativ metode og litteraturstudie som forskningsdesign. Kvalitativ metode tar sikte på å fange opp mening og opplevelse som ikke kan bli tallfestet eller målt, mens kvantitativ metode gir resultat fra data i form av målbare enheter, og gir oss mulighet til å foreta regneoperasjoner som å finne gjennomsnittet av noe eller prosentandelen av noe (Dalland, 2012, s. 112). Litteraturstudie som metode handler om å identifisere og evaluere den eksisterende samlingen av registrert arbeid som er produsert av forskere og praktikere (Fink, 2014, s. 3).

3.2 Litteraturstudie som metode

I denne oppgaven har jeg benyttet litteraturstudie som metode. En litteraturstudie er i følge Aveyard (2018) en studie som undersøker og analyserer litteratur som kan være relevant for å svare på et forskningsspørsmål; I dette tilfellet en problemstilling. For å finne svar på problemstillingen har jeg ved bruk av litteratursøk fremskaffet og samlet kunnskap som omhandler den valgte problemstillingen. En litteraturstudie handler mer om å gå inn i dybden på forskning og kunnskap som allerede finnes og er tilgjengelig.

Med utgangspunkt i denne metoden, startet jeg prosessen med å finne tema for oppgaven, som jeg videre utformet til en problemstilling. Da problemstillingen midlertidig var satt, begynte jeg å utføre søk i ulike databaser for å finne relevant forskningslitteratur til oppgaven, med fokus på å finne fagfelleverdert litteratur. Gjennom denne prosessen ble problemstillingen gradvis endret og mer tilpasset mot den forskningen jeg fant. Da jeg fant relevante forskningsartikler jeg ville bruke i oppgaven, begynte jeg å analysere disse. Dette utførte jeg ved hjelp av tematisk

analyse, som kan sies å være å identifisere temaer ut fra søkeprosessen og resultatene den gir (Aveyard, 2018, s. 143). Jeg belyser problemstillingen ved hjelp av tre utvalgte vitenskapelige artikler.

3.3 Styrker og svakheter med litteraturstudie

Det er viktig å gjøre rede for svakheter med den metoden en har valgt, da den ikke alltid klarer å fange opp alt det en ønsker å forske på, og å finne ut om det er noe om kan ha påvirket det resultatet man fremskaffer (Dalland, 2020). Jeg opplevde at litteraturstudie var den mest passende metoden for oppgaven min. Jeg tror det hadde vært utfordrende å fremskaffe og samle kunnskap med en annen metodisk tilnærming. Dette med tanke på oppgavens omfang, tid og tema. Ved bruk av litteraturstudie er man ikke avhengig av andres deltakelse for å kunne gjennomføre oppgaven, og en fordel er at man har tilgang til store mengder empiri og informasjon som man kan finne på kort tid. I tillegg er det en oppgave jeg tror hadde blitt utfordrende å finne deltakere til, og som jeg tror ikke ville vært forsvarlig av meg selv som student å undersøke med en kvalitativ metode.

Noen svakheter med litteraturstudie som metode, er at man er avhengig av litteratur og forskning som allerede er gjort og som er tilgjengelig. Man må da ta utgangspunkt i andre forskeres vinkling, som kan være en annen vinkling enn det man selv er ute etter. I tillegg kan man ofte lete etter bekreftelser ut fra det man selv tror om temaet, og ignorere de resultatene som ikke helt passer inn i det synspunktet man selv har dannet. Derfor er det viktig å være bevisst på egne verdier når man utfører en litteraturstudie, slik at de ikke påvirker resultatet. Jeg har gjennom hele prosessen forsøkt å være bevisst på mitt faglige ståsted og mine holdninger, men anser dette som en svakhet ved metoden.

3.4 Inklusjons- og eksklusjonskriterier

Midlertidige litteratursøk uten å bruke inklusjons- og eksklusjonskriterier kan gi mange treff, hvor graden av relevans kan variere. Derfor er det fornuftig å avgrense ved å legge til inklusjons og eksklusjonskriterier i søket, slik at det kan resultere i mer relevante treff. På bakgrunn av oppgavens omfang, har jeg i søkeprosessen brukt ulike inklusjons- og eksklusjonskriterier for å begrense antall treff, og gi mer relevante treff. Noen inklusjonskriterier kan blant annet være språk, tidsrom, utgivelsesår, publikasjonstype m.m. Eksklusjonskriterier kan være oversiktsartikler som utelukker artikler som en ikke anser som relevant (Støren, 2013, s. 37-

38). Det metodiske arbeidet med oppgaven er en litteraturstudie, med innsamling av empiri avgrenset til vitenskapelig forskning og faglitteratur.

Disse søkene førte meg til de tre artiklene jeg bruker i funn- og drøftingsdelen av oppgaven. Ved søk i Oria brukte jeg kriteriet «alle norske fagbibliotek», for å få et større treff enn ved å kun søke i UIS biblioteket. Jeg avgrenset søket videre ved å søke i et tidsrom fra de siste 5 årene, for å finne de nyeste og mest relevante fagartiklene. Videre avgrenset jeg søket ved å kun søke i artikler, da det var fagartikler jeg skulle finne. Disse inklusjons- og eksklusjonskriteriene førte til at jeg kom frem til de tre vitenskapelige artiklene jeg har brukt videre i oppgaven.

Tabell 1: Inklusjons- og eksklusjonstabell

Inklusjonskriterier	Eksklusjonskriterier
Artikler publisert mellom 2018-2023	Artikler publisert før 2018
Engelsk eller norsk språk	Annet språk enn engelsk og norsk
Artikler som er fagfelleverdert	Artikler som ikke er fagfelleverdert
Vitenskapelig artikkel	Ikke vitenskapelig artikkel
Fagfelleverdert	Ikke fagfelleverdert
Følger IMRAD	Følger ikke IMRAD
Inkluderer konsekvenser av vold i nære relasjoner	Ingen forskning om konsekvenser av vold i nære relasjoner

3.5 Tabell for gjennomføring av søk

Tabell 2: Gjennomføring av søk

Database	Dato	Søkeord/kombinasjon	Antall treff	Funn og inklusjonskriterier
Oria	16. Januar	Childhood OG violence OG cognitive development	61	Funnet artikkel: <i>Albar & Sattar, 2022</i> Norske fagbibliotek Siste 5 år Artikkel
Idunn	31. Januar	Vold OG barn OG I nære relasjoner OG hjemme	176	Funnet artikkel: <i>Myhre, Syringen & Augusti, 2019</i> Norske fagbibliotek Siste 5 år Artikkel

Oria	21. Februar	Opplevd vold	14	Funnet artikkel: Bersvendsen & Hauge, 2018 Norske fagbibliotek Siste 5 år Artikkel
------	----------------	--------------	----	---

3.6 Datainnsamling og søkestrategi

Forskningsartiklene har jeg funnet ved å søke i ulike databaser. Jeg startet søkeprosessen i databasene Oria, Idunn og Google Scholar. Det var Oria og Idunn jeg var mest kjent med fra før av, så det var her jeg begynte søkene. Etter å ha utført søk i de ulike søkebasene, var de mest relevante treffene i Oria og Idunn. Derfor endte jeg opp med artikler fra disse databasene, som utelukket databasen Google Scholar. Søkene ble gjennomført i tidsperioden 31.01.23 til 21.02.23.

Søkeprosessen er iterativ, som vil si at man går frem og tilbake for å prøve og feile før man får treff man er fornøyd med Thidemann (2019, s. 82). I søkeprosessen brukte jeg søkeord som «vold i nære relasjon, «barn som opplever vold», «barn som lever med vold», «vold i hjemmet», «konsekvenser av vold», «vold i nære relasjoner», «konsekvenser av vold», «hjernens utvikling», i ulike kombinasjoner og på engelsk for å avgrense eller utvide søket. I starten av søkeprosessen hadde jeg avgrenset søkene for lite, da jeg endte på flere titusen treff. Å systematisk skulle gå gjennom så mange artikler hadde blitt for omfattende, og jeg måtte da avgrense søkene videre. Dette gjorde jeg ved å bruke ELLER, OG eller IKKE foran søkeordene. Slike ord er styrende når en søker i databaser (Nielsen, 2021, s. 70). De søkene som ga mest relevante treff, og som førte meg til de utvalgte artiklene var: (opplevd vold), (vold OG barn OG i nære relasjoner OG hjemme), (parent OG child OG violence), (cognitive development). Av disse fikk jeg til sammen 251 treff. Jeg leste overskriftene fra alle de 251 artiklene, hvor jeg endte med å ekskludere flere på bakgrunn av at overskriften ikke var relevant for min problemstilling. Overskriftene med relevans for oppgaven, leste jeg sammendraget til. Da fant jeg ut mer om hva artikkelen handlet om, og om den svarte på problemstillingen. Denne gjennomgangen resulterte i at jeg kunne utelukke 233 av disse 251 treffene. Årsaken var at sammendraget ikke hadde relevans for problemstillingen eller at artikkelen hadde en helt annen vinkling enn det jeg søkte etter. Da stod jeg igjen med 18 artikler. Ved å videre utforske disse artiklene, viste det seg at 5 av de ikke var godkjent til bruk i oppgaven, som jeg da måtte

ekskcludere. Av disse 13 artiklene som da var igjen, var det særlig 3 av de jeg anså som relevant for problemstillingen. Slik kom jeg frem til de tre artiklene jeg har valgt å bruke som datamateriale i oppgaven. Artiklene tok opp sentrale tema i forbindelse med konsekvensene av vold i nære relasjoner, og ble dermed grunnlaget for å belyse den valgte problemstillingen;

1. Myhre, Syringen & Augusti, 2019: Helse hos barn som kommer til Statens Barnehus
2. Albar & Sattar, 2022: Effects of parental internalizing and externalizing behavior problems on children's limbic brain structures – an MRI study
3. Bersvendsen & Hauge, 2018: Da skjønte jeg at nå smeller det snart

Artikkel 2 er en engelsk artikkel, som jeg fant ved utførte søk på engelsk. Dette valgte jeg å gjøre for å se om det ga mer relevante treff enn søk på norsk. Slik fant jeg en engelsk artikkel med relevans for oppgaven, som viser konsekvensene av vold i nære relasjoner med en annen tilnærming enn de to andre artiklene. Jeg skal presentere de ulike artiklene i kapittel 4.0.

3.7 Analyse ved hjelp av oversiktstabell

For å finne de sentrale temaene og hovedpunktene i de ulike artiklene valgte jeg og utføre en tematisk analyse, som jeg deretter skrev resultatene fra inn i en oversiktstabell (*tabell 3*). Jeg startet med å lese konklusjonsdelen fra hver artikkel, for å finne hovedpunktene til de ulike studiene. Deretter analyserte jeg artiklene individuelt, før jeg kryssanalyserte og sammenlignet de opp mot hverandre. Dette ga et helhetlig bilde og forståelse av de ulike artiklene.

Tabell 3: Oversiktstabell

Navn og år	Tittel	Formål	Metode	Respondenter	Alder	Sentrale temaer	Land
Myhre, Syringen & Augusti, 2019	Helse hos barn som kommer til Statens Barnehus	Belyser utviklingstrekk som er viktige for forståelse av volden som et fenomen og se hvilke velferds og kontrollsystemer som håndterer volden	Kvalitativ	75 barn	Gjennomsnittsalder 13,2 år	Kvinnemishandling Vold i nære relasjoner Barndom Hjelpe- og kontrollapparatets håndtering av vold i nære relasjoner Kjønnsperspektiv for forståelsen av vold i nære relasjoner Psykologi og sosial læringsteori	Norge
Albar & Sattar, 2022	Effects of parental internalizing and externalizing behavior problems on children's limbic brain structures – an MRI study	Hvordan foreldres atferdsproblemer kan føre til langsiktige effekter på barns limbiske hjernestrukturer og funksjoner. Baserer seg på unges hjernestruktur ved alvorlige former for foreldreatferdsproblem, blant annet vold	Kvalitativ	11 878 barn	8-11 år	Konsekvenser av foreldres atferdsproblemer Barns limbiske hjernestruktur Vold Foreldreskap Barneutvikling Barndom	USA
Bersvendsen & Hauge, 2018	Da skjønte jeg at nå smeller det snart – Voksne som opplevde vold i barndommen ser tilbake	Undersøker hvordan voksne ser tilbake på sine opplevelser av å håndtere vold som de ble utsatt for av sine omsorgspersoner i oppveksten	Kvalitativ - fenomenologisk tilnærming	Syv voksne	18-60 år	Vold i barndommen Omsorgsperson som voldsutøver Håndtering av ettervirkninger Barns tilpasning Tverretattlig samarbeid	Norge

3.8 Studiens troverdighet

Det er viktig å utføre en kritisk vurdering av forskningsartiklene, for å evaluere valideten (gyldigheten), reliabiliteten (påliteligheten) og overførbarheten i funnene (Aveyard, 2018, s. 148). Man må være kritisk til kildene, for å finne styrker og svakheter, og for at man skal kunne vurdere arbeidet. Det gjør man for å se på kvaliteten av arbeidet, og for å finne ut om man kan bruke det videre i oppgaven for å besvare problemstillingen (Aveyard, 2018; Dalland, 2020, ss. 152–156). Kildekritikk handler på en side om evnen til finne litteratur som belyser problemstillingen, på en annen siden omhandler det å gjøre rede for litteraturen som er anvendt i oppgaven (Dalland, 2020, s. 143). Kildene er et opphav til kunnskap, og man må ta stilling til kvalitet og relevans i kilden (Dalland, 2020, s. 140). Det handler om å prøve å vurdere i hvilken grad litteraturen du har funnet kan benyttes til å beskrive og belyse problemstillingen (Dalland, 2020, s.152).

Det er viktig at forskeren er bevisst på egne verdier, med tanke på verdinøytralitet og objektivitet. Slik kan en forholde seg bedre til vitenskapens verdier (Dalland, 2020, s. 60). Objektivitet omhandler å være upartisk ved å ikke la personlige oppfatninger dominere (Dalland, 2020, s. 61).

I forbindelse med studien jeg har gjennomført, blir troverdigheten vurdert i forbindelse med blant annet utvalget jeg har gjort. Datamaterialet er basert på konsekvenser av vold i nære relasjoner for barn, og hvordan dette kan påvirke barnets utvikling. I tillegg er en av artiklene basert på konsekvenser av barnets utvikling av de limbiske strukturene i hjernen. Kildene jeg har brukt i oppgaven vil videre ha betydning for troverdigheten. Jeg vil påstå at jeg har vært grundig i arbeidet med å finne artikler, ved bruk av inklusjons- og eksklusjonskriterier. De valgte artiklene er fagfellevurdert, som sikrer at kildene har en viss grad av kvalitet, men artiklene inneholder også mye sekundærlitteratur, som også kan være med på å redusere kvaliteten. Artiklene som blir brukt i oppgaven finnes relevante for problemstillingen, men det kan også finnes andre artikler og kilder som er mer relevante enn de jeg har anvendt, og man må derfor vurdere valideten i oppgaven.

4.0 Presentasjon av forskningsartiklene

I dette kapitlet skal jeg presentere de ulike forskningsartiklene som ligger til grunn for oppgaven. Jeg velger å skrive et kort sammendrag fra hvert av artiklene, hvor jeg oppsummerer hva artiklene handler om, og fremhever de ulike temaene i artiklene som er relevant for problemstillingen.

4.1.1. Artikkel 1

Myhre, Syringen & Augusti (2019): Helse hos barn som kommer til Statens Barnehus

Tema i artikkelen er en studie som kartla barn og unges helse og traumesymptomer etter opplevd vold, og som kom til oppfølging ved Statens Barnehus Oslo. Gjennomsnittsalderen i studien var 13,2 år. Funnene viste at mange av barna hadde fysiske og psykiske traumesymptomer etter opplevd vold, og at barna var i risiko for å utvikle somatiske, emosjonelle, atferdsmessige, sosiale problemer, samt psykiske lidelser. Resultatene av psykiske helseplager hos volds- og ovegrepsutsatte barn som særlig ble fremhevet, var posttraumatiske stressreaksjoner, angst, suicidalitet og depresjon. Artikkelen bygger på en klinisk observasjonsstudie av barn som kom til oppfølging ved Statens barnehus i en viss tidsperiode. Denne artikkelen er relevant for problemstillingen da temaet er å kartlegge helse og traumesymptomer hos barn og unge som har blitt utsatt for vold i nære relasjoner.

4.1.2 Artikkel 2

Albar & Sattar (2022): Effects of parental internalizing and externalizing behavior problems on children's limbic brain structures – an MRI study

Tema I artikkelen viser hvordan foreldres atferdsproblemer kan føre til langsiktige effekter på barns limbiske hjernestrukturer og funksjoner. Studien baseres mest på forholdet mellom foreldrenes atferd og unges hjernestruktur ved alvorlige former for foreldreatferdsproblemer: internaliserende atferd assosiert med humør- og angstlidelser, og eksternaliserende atferd assosiert med rusmiddelbruk og vold. Funnene i artikkelen er at normativ foreldreatferd kan ha en betydelig tidlig innflytelse på limbiske strukturer til normalt utviklende barn, og forsinket modning av limbiske struktur hos barn kan

forklare deres atferdsvansker, og gir risiko for å utvikle spesifikke humørlidelser eller rusproblemer senere i livet. Denne artikkelen er relevant for oppgaven, da den viser til endringer i barns utvikling som en konsekvens av opplevd vold av foreldre, og gir sannsynlige forklaringer på psykiske helseforstyrrelser og atferds-dysfunksjon som kan oppstå hos barn som er utsatt for vold i nære relasjoner. Artikkelen brukte ABCD-studien som grunnlag for sin undersøkelse, hvor deltakerne er barn i alderen 8-11 år, som Albar & Sattar (2022) forklarer at ga mulighet for å undersøke forskningsspørsmålet i barns sensitive utviklingsperiode.

4.1.3 Artikkel 3

Bersvendsen & Hauge (2018): Da skjønnte jeg at nå smeller det snart – Voksne som opplevde vold i barndommen ser tilbake

En artikkel som undersøker hvordan voksne som opplevde vold fra sine omsorgspersoner i barndommen og skadevirkningene de har fått av det. Artikkelen bygger på kvalitative intervjuer med syv deltakere mellom 18 til 60 år, som har vokst opp i hjem der en av omsorgspersonene over tid og gjentatte ganger har utøvd vold mot dem og andre i familien. Deltakerne forteller om sine opplevelser og hvordan de håndterte volden i hjemmet, både før, under og etter en voldsepisode. Analysen har brukt narrativ og sosiokulturell teori som teoretiske perspektiv. Artikkelen ser på mulige skadevirkninger av vold i barndommen, og ser nærmere på undersøkelser som belyser psykologiske, somatiske og psykososiale konsekvenser av å bli utsatt for slik vold. De viser at vold i nære relasjoner endrer barns oppvekstbetingelser og påvirker deres liv, også når volden ikke lenger er til stede.

5.0 Funn og drøfting

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere funn fra de ulike artiklene, samt belyse og drøfte ulike sider av datamaterialet, ved å koble det til relevant teori og forskning på feltet.

5.1 Konsekvenser av vold i nære relasjoner for barns utvikling

Et forskningsarbeid kalt «The Adverse Childhood Experiences Study» har forsket på konsekvensene av vold i nære relasjoner for barn mellom 8-11 år. Funnet i studien er at barn som opplever belastninger i barndommen har økt risiko for å utvikle sosiale, følelsesmessige og kognitive vansker, som videre kan føre til utvikling av en rekke ulike fysiske og psykiske helseproblemer (Felitti et al., 1998; Kyllingmark & Lillevik, 2015, s. 61). Studien viste store sammenhenger mellom antall krenkende erfaringer en person hadde vært utsatt for, og en rekke psykiske og somatiske helseplager også i voksen alder (Kyllingmark & Lillevik, 2015, s. 61). Dette samsvarer med funnene jeg har gjort fra de ulike forskningsartiklene, hvor jeg fant informasjon om hvilke konsekvenser vold i nære relasjoner kan gi, og hvordan dette kan påvirke barns utvikling. I artikkelen til Myhre et al., (2019) fant jeg funn som påpeker at utviklingen til barn kan påvirkes av vold i nære relasjoner ved at det kan oppstå endringer i organsystemene og den nevrokjemiske balansen som regulerer kognisjon, emosjoner, humør, personlighet og adferd, i tillegg til i de fysiologiske prosessene i kroppen (Myhre et al., 2019, s. 271). Dette samsvarer med informasjon jeg fant i artikkelen til Albar & Sattar (2022), som påviser at normativ foreldreadferd kan ha en betydelig tidlig innflytelse på de limbiske strukturer til normalt utviklende barn (Albar & Sattar, 2022, s. 1).

Jeg fant også funn i artikkelen til Myhre et al., (2019), om at deltakerne som hadde opplevd vold i nære relasjoner, utviklet en form for overlevelsesstrategier som gjorde at de kunne overtolke tegn som nødvendigvis ikke var tegn på noe (Myhre et al., 2019). Dette kan tenkes at omhandler det utrygge miljøet barnet er i ved vold i nære relasjoner, som kan gjøre at de utvikler større sensitivitet for ting rundt seg på bakgrunn av at de går med en konstant frykt for ny voldshendelse. Barnet finner seg kanskje aldri helt trygg, da hjemmet er et utrygt sted ved vold i nære relasjoner. Man kan tenke oss at de utsatte barna alltid er på «vakt», som kan bety at kroppen er i beredskap, og kan føre til at de tolker ufarlige tegn som noe farlig.

5.1.1 Konsekvenser for barns atferd

Voldsutsatte barn kan ofte vises å være forsinket eller mindre kompetent på forskjellige områder. Dette kommer særlig frem i forhold til barnets evne til empati og prososiale atferd

(Braarud, 2012). Dette støtter opp under teorien i funnene til Albar & Sattar (2022), hvor jeg fant informasjon om at forsinket modning av limbiske strukturer kan forklare barn og unges atferdsvansker, og i tillegg øke risikoen for å utvikle spesifikke humørlidelser eller rusproblem senere i livet (Albar & Sattar, 2022, s. 1). Jeg fant også funn om dette i artikkelen til Bersvendsen & Hauge (2018), som påpeker at barn utsatt for vold i nære relasjoner kan utvikle ettervirkninger av risikoatferd som spise- og misbruksproblemer, selvskadning, selvmordstanker og selvmordsforsøk (Duke et al., 2010; Bersvendsen & Hauge, 2018, s. 99).

Barn som har opplevd vold i nære relasjoner kan ofte vise en betydelig risiko for utvikling av noe man kaller problematferd. Det handler om internaliserte (emosjonelle) og eksternaliserte (utagerende) problemer (Braarud, 2012). Internaliserende problemer er at de voldsutsatte barna oftere har følelser av skam, skyld og angst, enn barn som ikke har opplevd det. Eksternaliserende problemer kan føre til aggressivitet og destruktiv atferd (Braarud, 2012).

Dette kom frem i mine funn fra artikkelen til Bersvendsen & Hauge (2018), som viser at barns opplevelser av vold kan føre til forstyrrelser knyttet til opplevelsen av trygghet og tillit til seg selv og til omverdenen (Bersvendsen & Hauge, 2018, s. 98). Dette kan føre til at de utsatte barna sliter med følelser av ensomhet, skam, skyld og verdiløshet (s. 98). Videre i artikkelen fant jeg informasjon om at opplevelsen av stress, uro og manglende tillit til egne følelser og vurderinger kan gjøre det utfordrende å tolke og formidle egne kroppslige og psykososiale behov, følelser og tanker (Stensland, 2015; Bersvendsen & Hauge, 2018, s. 98).

Barna kan ha store utfordringer med å fortelle om og sette ord på det de føler og det de tenker, som jeg tror kan gjøre hverdagen tung og utfordrende. Det kan tenkes at disse barna kan bli stille og innelukket, og kan holde seg mer for seg selv da de ikke har troen på seg selv eller sine tanker, og kan være redd for å si sin mening i frykt for å ta feil eller si feil. Jeg tror barnet fort kan føle seg mindre verdt på grunn av de negative tankene og følelsene. En kan da tenke at også selvtilliten til disse barna kan være langt dårligere enn hos barn som ikke er utsatt for vold i nære relasjoner da de kan ha en rekke negative tanker om seg selv.

5.1.2 Konsekvenser for barns helse

Vold i nære relasjoner er en trussel mot barns helse og fungering. Denne teorien samsvarer med funnene mine fra de ulike forskningsartiklene. Funn fra artikkelen til Bersvendsen & Hauge (2018) viser at vold i barndommen kan knyttes til økt risiko for ulike smertetilstander, somatiske plager og alvorlige sykdommer (Kirkengen, 2005; Springer et al., 2007; Bersvendsen & Hauge, 2018, s. 99). Dette samsvarer med funnene fra artikkelen til Myhre et al., (2019) hvor

jeg fant informasjon om klare sammenhenger mellom vold og risikoen for fysiske sykdommer og helseplager gjennom livsløpet (Myhre et al., 2019, s. 271). Funnene her viste at 92 prosent av de voldsutsatte barna i undersøkelsen rapporterte om ett eller flere somatiske symptomer som hodepine, søvnvansker, depresjon, angst, sinne, posttraumatisk stress, dissosiasjon (Myhre et al., 2019, s. 271). Dette er 69 av de totalt 75 barna i undersøkelsen. I tillegg var det funn om at ungdom som har opplevd vold i nære relasjoner har høyere forekomst av plager som svimmelhet, magesmerter, ryggmerter og dårlig appetitt (Myhre et al., 2019, s.). Funn fra artikkelen til Bersvendsen & Hauge (2018) viste at vold i nære relasjoner også kan gi konsekvenser ved psykiske lidelser, som depresjon og angst (s. 99). Dette støttes opp under funnene fra artikkelen til Myhre et al., (2019) som fremla risiko for å utvikle depresjon og angst, men i ulikhet fra Bersvendsen & Hauge (2018), var funnene her også økt risiko for posttraumatisk stressreaksjoner og suicidalitet (Myhre et al., 2019, s. 271).

I artikkelen til Albar & Sattar (2022) var det også funn om at vold fra foreldre var assosiert med angst og/eller depresjon hos de utsatte barna, som støtter funnene fra de andre artiklene. Funnene viser at foreldres internaliserende og eksternaliserende atferd kan endre den underliggende kognitive kontrollen av barnets atferdsregulering og emosjonsbehandling, som igjen kan gi risiko for psykiske lidelser senere i livet (Albar & Sattar, 2022, s. 10).

5.1.3 Konsekvensene for barns kognitive utvikling

Kognisjon betyr «tenke», eller «erkjenne» (Tetzschner, 2019, s. 208). Det omfatter funksjoner som oppmerksomhet, oppfattelse av verden, lagring, bearbeiding av nye og lagrede erfaringer, meningsdannelse og utarbeiding av strategier for handling (s. 208).

Vold i nære relasjoner kan gi negative konsekvenser for barns kognitive utvikling (Braarud, 2012). Dette stemmer overens med mine funn fra i artikkelen til Myhre et al., (2019), hvor det står at vold kan ses i sammenheng med en dårligere kognitiv utvikling hos barn (Myhre et al., 2019, s. 271). Det innebærer blant annet barnets evne til å motta å bearbeide informasjon og svekkelse av barnets verbale ferdigheter (Braarud, 2012). Dette kan sees ved at barnet ofte viser forsinkelser i uttalt språk og språkforståelse, som kan synes å være mer omfattende jo tidligere belastningene har funnet sted (NOU 2017: 12, s. 34). Denne teorien samsvarer med funnene fra artikkelen til Albar & Sattar (2022), der foreldrenes atferdsproblemer påvirker barns atferd, kognitive funksjon og barnets emosjonelle utvikling (Albar & Sattar, 2022, s. 1).

Funnene mine fra artikkelen til Myhre et al., (2019) viser også at vold kan føre til negative konsekvenser av eksekutive funksjoner, som blant annet arbeidsminnekapasitet, impuls kontroll, evnen til å planlegge og evnen til å opprettholde eller skifte oppmerksomhetsfokus, sammenlignet med barn uten slike oppvekstserfaringer (Bernier et al., 2010; Spann et al., 2012; Myhre et al., 2019, s. 272). Disse ferdighetene innebærer også barnets evne til læring, sosial interaksjon, emosjons- og adferds- regulering (Diamond, 2013; Myhre et al., 2019, s. 272).

5.1.4 Konsekvensene på barns hjernestruktur

I artikkelen til Albar & Sattar (2022) undersøkte de sammenhengene mellom foreldres internaliserende og eksternaliserende atferd og barns limbiske hjernestrukturer. De limbiske hjernestrukturane er avgjørende for utvikling av motstandskraft og bedre håndtering av stressfaktorer i hverdagen, samt avgjør risikoen for mentale helseutfall (s. 10).

Artikkelen bruker foreldreinternaliserende atferd assosiert med foreldrenes humør- og angstlidelser, og eksternaliserende atferd assosiert med rusmiddelbruk og vold.

Her fant jeg informasjon om forandringer i ulike hjernedeler som hadde utviklet volum som konsekvens av vold i nære relasjoner (Albar & Sattar, 2022). Funnene viste at hippocampus og amygdala kunne endre størrelse ved opplevd vold fra foreldre, og endringene i disse hjernedelene kunne føre til ulike konsekvenser som psykiske lidelser og atferdsproblemer (s. 10). Ved god omsorg viste artikkelen at noen barn kunne utvikle motstandskraft mot psykiske lidelser og atferdssvikt senere i livet (s. 10). Dette tilsier at ved vold i nære relasjoner kan barna risikere å ikke utvikle denne motstandskraften.

5.1.5 Tilknytning & tilknytningstraumer

Barns utvikling av tilknytning til omsorgsgiver er en prosess som starter fra fødselen av, og er et grunnleggende, medfødt, biologisk motivasjonssystem for å utvikle få og selekterte emosjonelle bånd gjennom livet (Braarud, 2012). Ved tilknytning gir det barnet utvikling av emosjonelle bånd, som gjør at barnet søker nærhet til sine tilknytningsfigurer (Braarud, 2012). Barn som opplever vold i nære relasjoner er i risiko for å utvikle utrygg tilknytning til omsorgsgiver, som videre kan gi barnet negative konsekvenser i forbindelse med sosial utvikling og selvoppfatning (Braarud, 2012). De tidlige tilknytningsforholdene som etableres mellom barnet og omsorgsgivere, forutsettes å ha stor betydning for barns videre utvikling (Braarud, 2012).

5.1.6 Regulering og reguleringsstøtte - Selvregulering av emosjoner og atferd

Selvregulering betegner at barnet er i stand til å styre seg selv, og omfatter tankeregulering, atferdsregulering og emosjonsregulering (Kvelling, 2018, s. 19). Ved barnets selvregulering av emosjoner og atferd, er det ofte slik at voldsutsatte barn viser mer problemer enn barn som ikke har opplevd vold (Braarud, 2012). Nordanger & Braarud (2017) forklarer at spedbarn er avhengige av stabile og trygge omsorgspersoner som hjelper dem med å regulere sine funksjoner (Nordanger & Braarud, 2022, s. 29). Kroppens stress-system etableres ved barnets første leveår, og det er barnets omsorgsperson som skal hjelpe å regulere barnets utvikling av dette systemet (Braarud, 2012).

En modell som forklarer behovet for regulering og reguleringsstøtte, er Siegels (2012) modell om toleransevinduet (Siegel, 2012; Nordanger & Braarud, 2022, s. 38). Den forklarer reguleringsvanskene mange utviklingstraumatiserte barn og unge strever med (Nordanger & Braarud, 2022, s. 180). Toleransevinduet er den optimale aktiveringssonen, og viser til en sone for optimal aktivering, den mest optimale læringsstilstanden (Nordanger & Braarud, 2022, s. 38). Er man over er man i sonen for hyperaktivering, dette kjennetegnes ved forhøyet hjerterate, respirasjon og muskeltonus, og kan vise til «fight or flight» modus. Er man under er man i sonen for hypoaktivering, som kjennetegnes ved lav hjerterate, respirasjon og muskeltonus, som kan gi følelse av tomhet og resignasjon (s. 38). Toleransevinduetets bredde blir formet av barnets erfaringer fra det tidlige samspillet med sine omsorgsgivere, og ved erfaringer om å bli hjulpet fra utrygghet til trygghet, bidrar det til at barnet utvikler selvregulering (Siegel, 2012; Nordanger & Braarud, 2022, s. 39).

Ved vold i nære relasjoner kan barn oppleve å være utenfor sitt toleransevindu samtidig som reguleringsstøtten svikter. Dette kan føre til overfølsomhet i nevrale nettverk som fremmer aktivering og affekt, samtidig som barnet ikke utvikler nettverk til og kontrollere disse (NOU 2017: 12, s. 39). Dette kan påvirke barnets utvikling og presentasjoner senere i livet, og samsvarer med funnene mine fra artikkelen til Myhre et al., (2019), som viser at voldsutsatte barn kan oppleve svekkelser i grunnleggende funksjoner, som evne til læring, sosial interaksjon, emosjons- og atferdsregulering, som senere kan utvikle seg til psykososiale vansker, som vansker med læring og skole (Diamond, 2013; Myhre et al., 2019, s. 272). Ved svekket reguleringskapasitet får barnet vansker med å regulere seg tilbake i sitt toleransevindu (Nordanger & Braarud, 2022, s. 39). Dette kan føre til at de blir «fanget» i hyper- eller hypoaktiveringsreaksjoner, som kan gi skadelige konsekvenser over tid (s. 39).

Sterke hyperaktiveringsreaksjoner kan føre til diagnoser som ADHD, angst eller atferdsforstyrrelse, og hypoaktiveringsreaksjoner kan føre til depresjon eller dissosiative lidelser (s. 39). Ved hyppig veksling mellom disse sonene, vil det kunne oppfattes som en bipolar lidelse, og kan også vises til funksjonsvansker hos utsatte barn og unge som et forsøk på å regulere seg (Nordanger & Braarud 2014; NOU 2017, 12, s. 39). Dette kan også øke risikoen for selvskading og rusmisbruk senere i livet, da det blir strategier for enten å dempe uro og kaosfølelse eller for å fylle en tomhet (NOU 2017: 12, s. 40). Dette samsvarer med funnene fra artiklene til Albar & Sattar (2022) og Bersvendsen & Hauge (2018), som også hadde funn av rusproblemer som konsekvens.

5.1.7 Traumer & traumatiske belastninger

Det har over tid vært et økende fokus på barn og konsekvensene av traumatiske belastninger som skjer i tidlige omsorgsrelasjoner, som vold i nære relasjoner (Øverlien, 2021, s. 19).

Når et barn blir utsatt for vold i nære relasjoner, kan dette oppleves som en traumatisk hendelse, som setter barnet i risiko for å utvikle en rekke psykologiske symptomer. Bersvendsen & Hauge (2018) viser til en studie av Thoresen & Hjemdal (2014) hvor funnene var at voksne som hadde opplevd vold og overgrep i barndommen, hyppigere enn andre strevde med traumereaksjoner, angst og depresjon (Thoresen & Hjemdal, 2014; Bersvendsen & Hauge, 2018, s. 99).

Forskere har påpekt at kroniske traumatiske belastninger som skjer tidlig i livet, særlig i nære relasjoner, kan gi komplekse konsekvenser (Øverlien, 2021, s. 19). Å oppleve en traumatisk hendelse gir en risiko for å utvikle en rekke psykologiske symptomer, og studier viser at barn og unge kan reagere ulikt på traumatiske hendelser. Disse reaksjonene kan variere med normale responser som går over etter kort tid, til reaksjoner som kan ha negativ innvirkning på barnets fungering. Noen kan blant annet oppleve å utvikle symptomer på posttraumatisk stress (PTS), og/eller posttraumatisk stresslidelse (PTSD). Omstendighetene rundt den traumatiske hendelsen, sammen med barnets subjektive opplevelse, regnes som de viktigste forholdene som kan ha innvirkning på hvordan symptomene utvikler seg (Øverlien, 2021, s. 24).

5.2 Barns forhindreings- og normaliseringsarbeid

Bersvendsen & Hauge (2018) forteller at barn som opplever vold i hjemmet, ofte forsøker å hindre volden (s. 107). De kan ofte være oppmerksomme på sinnsstemninger og prøve å ligge i forkant av volden. Bersvendsen & Hauge (2018) kaller dette forhindreingsarbeid, som skal

gjenspeile hvor ressurskrevende det er for barnet å forhindre volden (s. 107). Artikkelen forklarer hvordan barnet kan være oppmerksomt på dette fra morgen til kveld. Barna utvikler en sensitivitet for voldsutøver, som blir en del av barnets hverdag for å hindre voldsutøver fra å bli sint (s. 107). Barnet går fra å være vitne, til tilstedeværende og deltakende (Mullender et al., Øverlien, 2012; Bersvendsen & Hauge, 2018, s. 108).

Barnet og de andre i familien kan forsøke å gå tilbake til hverdagslige rutiner etter en voldshendelse, som kan innebære å ikke snakke om hendelsen, eller late som det aldri skjedde (Bersvendsen & Hauge, 2018, s. 108). Dette kaller Bersvendsen & Hauge (2018) for normaliseringsarbeid (s. 108). Barnet kan gå inn i en aktiv rolle ved å normalisere hverdagen dagen etter en voldshendelse, som kan henge sammen med å ligge i forkant for å forhindre nye voldshendelser (s.108). Slik går forhindrings- og normaliseringsarbeidet inn i hverandre. Dette viser hvordan vold i nære relasjoner påvirker også barnets oppvekst, ved å bli en del av deres utviklingsprosesser i oppveksten (s. 108).

5.3 Beskyttelsesfaktorer og resiliens

Gjennom arbeidet med oppgaven har jeg flere ganger stilt meg selv spørsmålet; «Er det slik at alle barn som utsettes for vold i nære relasjoner opplever negative konsekvenser, eller er det barn som er resilient?». Resiliens betyr motstandsdyktighet, og innebærer at noen barn har egenskaper som gjør at de utvikler seg bra til tross for at de er sårbare og blir utsatt for ulike risikofaktorer (Tetzschner, 2019, s. 36). På en annen side av problemstillingen viser dette at det er ulike utfall for hvordan barn blir påvirket av vold i nære relasjoner. Beskyttelsesfaktorer virker inn på utviklingen allerede fra fødselen av, og har derfor stor betydning for barns utvikling ved tilpasning og voksertilværelse (Kvello, 2021, s. 15). Faktorer ved barnet og miljøet rundt betydning for utviklingen av resiliens (Kvello, s. 16). De viktigste beskyttende faktorene synes imidlertid å være trygghet, et stabilt omsorgsmiljø og støtte fra familie eller andre (NOU 2017: 12). Hvilke risiko- og beskyttelsesfaktorer som er til stede i barns liv og hvordan disse påvirker hverandre, vil være avgjørende for hvilke konsekvenser vold i nære relasjoner kan ha for barn, og hvordan det påvirker barnets utvikling.

6.0 Avslutning

Vold i nære relasjoner er et felt i bevegelse, og jeg har gjennom oppgaven undersøkt hvilke konsekvenser vold i nære relasjoner kan gi, og hvordan det kan påvirke barns utvikling. Oppgaven gir en bredere forståelse for hvordan fenomenet henger sammen hvilke konsekvenser barn kan få og hvordan det kan påvirke barns utvikling. Helheten av funnene viser at vold i nære relasjoner kan øke risikoen for at barn får store negative konsekvenser, som kan prege dem drastisk, både i barndommen og gjennom livsløpet. Funnene jeg har gjort viser at det å bli utsatt for vold i nære relasjoner gjør at det utsatte barnet er i betydelig risiko for å utvikle problemer på flere områder; atferdsmessig, kognitiv, sosialt og emosjonelt. Funnene i oppgaven viser tydelig at omsorgen barn mottar i sin tidlige utvikling, er det som skaper grunnmuren for barnet til å navigere seg gjennom livet videre. Funnene viser at volden legger grunnlag for utrygghet og uforutsigbarhet i hjemmet, som da blir en del av barnets hverdag, uavhengig om volden enda er til stede. Erfaringene barnet tar med seg kan gi ettervirkninger og belastninger i hverdagen som voksen. Volden blir en del av barnets historie for resten av livet.

Vold i nære relasjoner er et sentralt område for barnevernsfaglig arbeid, og profesjonutøverens kunnskap om tema er avgjørende for å kvalitetssikre hjelpen som gis. Prosessen av å skrive denne bacheloroppgaven har bidratt til økt kunnskap om mine interesseområder innenfor barnevernsfaglig arbeid, og tilført god innsikt til hvordan jeg som barnevernspedagog kan stille meg forberedt for å møte og utøve god omsorg og hjelp til barna og familiene som opplever vold i nære relasjoner. Det er et felt i bevegelse, og jo mer kunnskap man får om temaet, jo enklere kan det bli å oppdage og hjelpe de utsatte, og å gi den riktige hjelpen.

Litteraturliste

Aakvaag, H. F., & Strøm, I. F. (red.) (2019). *Vold i oppveksten: Varige spor? En longitudinell undersøkelse av reviktimisering, helse, rus og sosiale relasjoner hos unge utsatt for vold i barndommen*. (Rapport 1/2019). Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

https://www.nkvts.no/content/uploads/2019/03/NKVTS_Rapport_1_19_web.pdf

Albar, Z.; Sattar, A. *Effects of Parental Internalizing and Externalizing Behavior Problems on Children's Limbic Brain Structures – An MRI Study*. Brain Sci. 2022, 12, 1319. Academic Editor: Maria José Rodrigo <https://doi.org/10.3390/brainsci12101319>

Alisic, E., Zalta, A. K., van Wesel, F., Larsen, S. E., Hafstad, G. S., Hassanpour, K., & Smid, G. E. (2014). Rates of post-traumatic stress disorder in trauma-exposed children and adolescents: Meta-analysis. *The British Journal of Psychiatry*, 204(5), 335-340. doi: 10.1192/bjp.bp.113.131227. *15 sider

Aveyard, H. (2018). *Doing a Literature Review in Health and Social Care: A Practical Guide*. (4. utg). Open University Press.

Barnekonvensjonen. (1989). Konvensjon om barnets rettigheter (20-11-1989 nr 1 multilateral). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/TRAKTAT/traktat/1989-11-20-1>

Bersvendsen, A., & Hauge, M. (2018) Da skjønte jeg at nå smeller det snart – Voksne som opplevde vold i barndommen ser tilbake. Universitetsforlaget

Braarud, N. &. (2022). *Utviklingstraumer. Regulering som nøkkelbegrep i en ny traumepsykologi*. Bergen: Vigmostad & Bjørke AS.

Braarud, H. C. (2012, Desember 19). *Kunnskap om små barns utvikling med tanke på kompensere tiltak iverksatt av barnevernet*. Hentet fra Idunn: <https://www-idunn-no.ezproxy.uis.no/doi/10.18261/ISSN1891-1838-2012-03-04>

- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7 utg.). Norsk Forlag. *101 sider
- Dalland, O. (2017) *Metode og oppgaveskriving*. (6. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk. *11 sider
- Dalland, O. (2012) *Metode og oppgaveskriving*. (5. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk. *34 sider
- Diamond, A. (2013). Executive Functions. *Annual Review of Psychology*, 64, 135-168.
<http://dx.doi.org/10.1146/annurev-psych-113011-143750>
- Duke, N. N., Pettingell, S. L., McMorris, B. J. & Borowsky, I. W. (2010). Adolescent violence perpetration: associations with multiple types of adverse childhood experiences. *Pediatrics*, 125(4). DOI: <https://doi.org/10.1542/peds.2009-0597>
- Felitti, V. J., Anda, R. F., Nordenberg, D., Williamson, D. F., Spitz, A. M., Edwards, V., Koss, M. P og Marks, J. S. (1998). *The Adverse Childhood Experiences Study. Relationship of Childhood Abuse and Household Dysfunction to Many of the Leading Causes of Death in Adults*.
- Fink, A. (2014). *Conducting research literature reviews: From the Internet to Paper* (4.utg.). SAGE Publications. *89 sider
- Forente nasjoner. (1989). FNs konvensjon om barnets rettigheter: Vedtatt av De Forente nasjoner 20. november 1989; Ratifisert av Norge 8. januar 1991 (Rev. oms. mars 2003 med tilleggsprotokoller). Barne- og familiedepartementet.
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf
- Gunnar, M., & Donazella, B. (2002). Social regulation of the cortisol levels in early human development. *Psychoneuroendocrinology*, 27, 199-220.

Hafstad, G. S., & Augusti, E. M. (red.) (2019). Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten: En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år. (Rapport 4/2019). Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

https://www.nkvts.no/content/uploads/2019/10/Rapport_4_19_UEVO.pdf *158 sider

Helgesen, L. A. (2018). *Menneskets dimensjoner: Lærebok i psykologi*. (3. utg.). Cappelen Damm Akademisk.

Isdal, P. (2000). *Meningen med volden*. Oslo: Kommuneforlaget.

Jensen, B., Studsrød, I., & Viste, M. V. (2014, februar). Partnervold: Under graviditeten var det skikkelig ille. *Fonteneforskning*. <https://fonteneforskning.no/pdf-15.26326.0.3.dd9c4e3acf> *12 sider

Jernbro, C., Otterman, G., Lucas, S., Tindberg, Y., & Janson, S. (2017). Disclosure of child physical abuse and perceived adult support among Swedish adolescents. *Child Abuse Review*, 26(6), 451-464.

Killén, K. (2012). *Profesjonell utvikling og faglig veiledning*. (4 utg.) Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

K. Skjørten, E. Bakketeig, M. Bjørnholt, & S. Mossige (red.). 2019. *Vold i nære relasjoner - Forståelser, konsekvenser og tiltak*. Oslo: Universitetsforlaget. *291 sider

Kvello, Ø. (2018). *Oppvekstmiljø og sosialisering*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS .

Kyllingmark, S. S., & Lillevik, O. G. (2015, August 27). *Fontene*. Hentet fra Fontene: https://fontene.no/mapper/Nar_barn_er_vitne_til_vold.pdf *6 sider

Mossige, S. & Stefansen, K. (red.). 2016. «Vold og overgrep mot barn og unge. Omfang og utviklingstrekk 2007-2015». NOVA Rapport nr. 5, 2016). Oslo: Norsk institutt for forskning på oppvekst, aldring og velferd.

Myhre, M. C., Syringen, F., & Augusti, E.-M. (2019). Helse hos barn som kommer til Statens Barnehus. I K. Skjørten, E. Bakketeig, M. Bjørnholt, & S. Mossige (red), *Vold i nære*

relasjoner - Forståelser, konsekvenser og tiltak (s. 270-285). Oslo: Universitetsforlaget.

Mullender, A., Hague, G., Imam, U. F., Kelly, L., Malos, E. & Regan, L. (2002). *Children's perspectives on domestic violence*. London: SAGE Publications.

Murray, L., & Trevarthen, C. (1985). Emotional regulation of interaction between two-month-olds and their mothers. In T. M. Field & N. A. Fox (Eds.), *Social perception in infants* (pp. 177-198). New Jersey: Ablex Publishing Corporation.

Nielsen, D. A., Hjørnholm, T. & Q., Jørgensen, P., S. (2021). *Oppgaveskriving og metode i helse- og sosialfag*. Fagbokforlaget. *23 sider

NOU 2017: 12. (2017). *Svikt og svik — Gjennomgang av saker hvor barn har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt*. Barne- og familiedepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/a44ef6e251cd443396588483e97402ab/no/pdfs/nou201720170012000dddpdfs.pdf> *13 sider

Nordanger, D. Ø., & Braarud, H. C. (2017). *Utviklingstraumer - Regulering som nøkkelbegrep i en ny traumepsykologi*. Bergen : Fagbokforlaget.

Reneflot, A., Stene-Larsen, K., & Myklestad, I. (2020, Januar 2). *FHI*. Hentet fra FHI: <https://www.fhi.no/nettpub/hin/skader/vold/> *23 sider

Shipman, K., Schneider, R., & Sims, C. (2005). Emotion socialisation in maltreating and nonmaltreating mother-child dyads: Implications for children's adjustment. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 34, 590-596.

Stine Sofies Stiftelse. (2018). *Vær en trygg og god omsorgsperson*. Stine Sofies Stiftelse. <https://www.stinesofiesstiftelse.no/tema/tips-10-vaer-en-trygg-og-god-omsorgsperson>

Støren, I. (2013). *Bare søk! Praktisk veiledning i å gjennomføre litteraturstudier*. Oslo: Cappelen Damm AS. *10 sider

Stensland, S. Ø. (2015). Barn og ungdom utsatt for vold og overgrep. I M. Myhre, S. Thoresen & O. K. Hjemdal (Red.), *Vold og voldtekt i Norge: En nasjonal intervjuundersøkelse av 16- og 17-åringer*. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS)

Stiftelsen Tryggere. (u.d.). *Stiftelsen Tryggere*. Hentet fra Stiftelsen Tryggere:

<https://tryggere.no/vold/>

Springer, K. W., Sheridan, J., Kuo, D. & Carnes, M. (2007). Long-term physical and mental health consequences of childhood physical abuse: Results from a large population-based sample of men and women. *Child Abuse & Neglect*, 31(5), 517–530. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2007.01.003>

Sundfær, A. (2017, oktober 24). *Forebygging - kunnskapsbase og publiseringskanal for folkehelse- og rusforebyggende arbeid*. Hentet fra Forebygging.no:

<https://www.forebygging.no/globalassets/sundfar-endelig3.pdf> *13 sider

Tetzchner, S. v. (2019). Utvikling. I S. v. Tetzchner, *Utviklingspsykologi*. (2. utg.) Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS 2012.

Thidemann, I.-J. (2019). *Bacheloroppgaven for sykepleierstudenter. Den lille motivasjonsboken i akademisk oppgaveskriving* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget. *20 sider

Thoresen, S., & Hjemdal, O. K. (red.) (2014). Vold og voldtekt i Norge. En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv. (NKVTS Rapport nr. 1, 2014). Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

Trevarthen, C. (1979). The concept and foundations of infant intersubjectivity. In M. Bullowa (Ed.), *Before speech: the beginning of interpersonal communication* (pp. 15-39). Cambridge University Press.

Tronick, E. Z. (1989). Emotions and Emotional Communication in Infants. *American Psychologist*, 44(2), 112-119.

Øverlien, C. (2012). *Vold i hjemmet – barns strategier*. Universitetsforlaget.

Selvvalgt pensum: 819 sider